

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU NÕUKOGU

PROTOKOLL

Tallinn

17. oktoober 2011 nr 7.2-6/7

Algus kell 15.00, lõpp kell 16.45

Juhatas Helir-Valdor Seeder

Protokollisid Veronika Vallner-Kranich, Ragni Raiste

Võtsid osa: Helir-Valdor Seeder, Vello Ilves, Toomas Kevvai, Mait Klaassen, Indrek Laas, Tiit Niilo, Kaul Nurm, Ly Rand, Juhan Särgava, Ants Varblane, Kalmer Visnapuu.

Puudusid: Ants Noot, Madis Ajaots, Urmas Ingver, Aivar Kallas, Jaan Kallas, Aavo Mölder, Andres Oopkaup, Kristjan Piirimäe, Sirje Potisepp, Kalle Reiter, Tiina Saron, Ivar Sikk, Margus Timmo, Vahur Vingisaar.

Kutsutud: Peeter Seestrand, põllumajandusministeeriumi välissuhete ja arenduse asestantsler; Kaie Koskaru, rahandusministeeriumi riigieelarvelise osakonna juhataja (Ivar Sikk asemel); Valentina Sagris, põllumajandusturu korraldamise osakonna nõuniku asendaja; Mai Talvik, põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja; Toivo Nõvandi, toiduohutuse asestantsler; Kalle Liebert, ministri nõunik; Henno Nurmsalu, maaelu arengu osakonna juhataja; Jaanus Heinsaar, eurokoordinatsiooni büroo juhataja asetäitja; Tiina Vares, välissuhete ja eurokoordinatsiooni osakonna nõunik; Karina Loi, avalike suhete osakonna pressiesindaja; Madis Reinup, kalamajanduse osakonna juhataja.

Päevakord:

1. ÜPP reformi ettepanekud
2. Erimärgistatud diislikütus

Seeder: väga paljud liikmed on täna ilmselt teisel konverentsil osalemas, siis pole ka liikmeid niipea oodata, mistõttu võiksimegi alustada tänase koosolekuga.

1. ÜPP reform – ülevaate andis maaelu- ja kalanduspoliitika asestantsler Toomas Kevvai.

Seeder: kuna tegemist on nõ esimest korda toimuva ÜPP tulevikupaketi tutvustusega ja ka mina pole veel nendes aruteludes osaleda saanud on sissejuhatuseks küsimus, kuidas need protsendid otsetoetuste osas peaks arvestuslikult välja nägema ehk kuidas sinna 100% jõuda?

Kevvai: arvestuslikult näeb see nii välja, et põhitoele lisandub kliimat ja keskkonda säästva kohustuslik lisatoetus so 48%+30%, edasi lisandub kohustuslikus korras kuni 5% looduslike kitsendustega aladele ning kuni 2% noortele põllumajandustootjatele, millele tuleb omakorda juurde liita 5% tootmisega seotud toetus, mis teeb kokku 5%+2%+5%=12% ning lõpuks lisandub juurde kuni 10% väiketootjate kava (see peab olema tehtud kättesaadavaks, aga liitumine on lubatud), mis annab kokku 22%. Lõppkokkuvõttes teebki see arvestuslikult: 48%+30%+5%+2%+5%+10%=100%. Iga aastal lisandub kohutav arvutamine!

Seeder: Juhul kui maksimaalset ulatust ei kasuta, millele on antud paindlik lähenemine võib põhitoeetus olla ka suurem nt 52 või 53.

Särgava: LFAks tunnistamine, kui piirkond suureneb või väheneb - kas see üldist toetusümbrikku suurendab või vähendab?

Seeder: rahalist ümbrikku küll suuremaks ei tehta ja otsetoetuste sees piirangutega ala rakendamine - see on siseriiklik otsus.

Kevvai: see on võimalus, kuid ei ole võibolla mõistlik eraldi teha.

Talvik: väga paljudes asjades on rakendusmäärused puudu ja ei oska täpselt kõikidele küsimustele vastata.

Seeder: selle määruse rakendamine seisab meil ka ees ja kuidas me seda teeme, kas riigi üleselt või diferentseerime piirkondades. Sellele saab ka lõpliku vastuse ja saame siis rääkida, kui KOM on andnud heakskiidu.

Niilo: Kas toetusi saab seni registris mitteoleva maa kohta? Kas võib juurima hakata või laseme ikka metsal peale kasvada? Kui 2003 ei olnud maa registris, kas nüüd see võimalus alates 2014 antakse?

Kevvai: praegusel hetkel otsest viidet ei ole sellele, et kuidas LR peaks kontrollima, et kas 2013 oli juba kasutuses või ei olnud. Ilmselt kontroll jääb siiski samale taotluseaastale so 2014. Kui see nii lihtsaks jääks, siis võiks öelda küll, et hakake juurima, aga see tähendaks teiste arvelt toetuse lahjendamist ja see tähendaks, et otsetoetus jaguneks järjest suuremale pinnale.

Seeder: selle mõte ei ole see, et me hakkaks massiliselt võib-olla isegi põllumajanduslikuks tegevuseks kõige sobilikumaid maid ainult toetuse pärast üles harima. Me toetame põhimõttelist lähenemist, et meil ei tekiks kahesugust lähenemist. Need, kes on omal ajal saanud maad registrisse ja on abikõlbulikud – need jäävadki ja need, kes ei saanud, aga tegelikult on kasutanud ja ka praegu harivad, et nendel see võimalus justkui puudub. Mõte on selles, et pigem ühtlustada ja et tekiks kõigi põllumajandustootjate ühtne käsitus. Miks me selle piiriks seame, kas 2013? Selle peaksime küll läbi arutama.

Nurm: kas maaelu vahendite võimalikud lühistsenaariumid tulenevad nüüd maaelu arengu määruse ametlikust tekstist või on see mitteametlikele informatsioonile tuginedes saadud tulemus?

Kevvai: see on sellest määrusega kaasas olevast mõju hinnangust, seal on stsenaariumid toodud. Need ei ole mitte määruse tekstis. Maaelu määruses on kirjas nõ võtmekriteeriumid, mitte konkreetset valemid.

Nurm: kas riigile antakse võimalus maksta lisatoetusi nt. kuni 90% taseme saavutamiseks ja kas sellist võimalust ka nähakse ette?

Talvik: oli võimalus ainult maaelu ümbrikust kuni 5% ületõstmiseks otsetoetustesse, mingit rohkemat juurdemaksmise võimalust ei ole küll praegu.

Nurm: kas jäämegi selle juurde, et on õigus kehtestada ebavõrdseid konkurentsitingimusi konkureerimaks võrdsetel alustel?

Kevvai: siamaani rääkisime, et aastaks 2013 jõuame me 100% EL taseme juurde. Puht teoreetiliselt, kui võtta veel seda vana arvutuse alust, siis see 100% olekski järgmisel aastal käes. Nüüd on aga hakatud rääkima uuest 100%st, kuna räägitakse ju 90% EL keskmisest kui mingist eesmärgist ja see 100% on nihkunud Eesti mõistes.

Klaassen: kui meil sambaid (parandati, et mõeldakse telgesid) eraldi ei tule, kas siis ei lähe sammastega ära jagatud proportsioonid kuidagi ebavõrdseks? Teine asi, et kui neid määruse projekte on tehtud, siis kas esimeses määruuses on otsustatud liigid ja rahalised piirid? Toetuste vähenemine - kas kusagilt hakkab üle jääma ja mille arvelt see vähendamine on tehtud?

Seeder: ikka jäävad 2 sammast: 1) maaelu areng ja 2) otsetoetused. Sa mõtled ikka telgesid, mitte sambaid. Teisele küsimusele vastuseks, et üle ei jää midagi. Nn. tipu lõikamine jääb liikmesriigile ümber jagada II sambasse, see läheb maaelu arengu rahadesse ja samasse liikmesriiki. Nagu näha innovatsiooni meede on ilma piiranguteta, ilma omapoolse finantseerimiseta.

Visnapuu: küsimus otsetoetuste kohta, kas otsetoetuste toetusõiguse referentsaasta so 2011 a. on lõplikult paigas või võib see veel muutuda? Kui nt. tootja alustas 2012 ja varem ei ole taotlenud toetust, siis ei ole sisuliselt enam võimalik või?

Kevvai: siin slaidil on täpselt teistpidi. Need, kes 2014 taotleavad, need ka saavad toetusõigused. Ainuke nõue on see, et ta peaks olema ka 2011 ka toetust taotlenud, aga ulatus määratakse ikkagi 2014 taotluse järgi.

Talvik: Lisaks üks võimalus määruse tekstis on see, et need kelle maad olid väljapool 2003 referentsi, need saavad igal juhul ka taotlema tulla ja hilisemad alustajad saavad tulla läbi toetusõiguste reservi.

Seeder: kas need on need, kes on 2003 registreerinud, aga pole toetust taotlenud?

Talvik: ei, need on need, kelle maad olid väljapool registris olevat põllumajandusmaad, kes ongi kohe täiesti välja jäänud 2003 tõttu ja pole saanudki tulla selle aja jooksul. Need saavad tulla ja 2014 a. toetusõigusi taotleda. Need, kelle maa on registris, aga kes 2011 ei taotlenud toetust - need küll ei saa selle teksti järgi tulla! Siin võib mõte olla sees rendimaadega seotuna, et tegelikud maakasutajad saaksid tulla toetusõigusi taotlema. Et ei tekiks sellist võimalust, et maa, mis on kellegi omandis, aga kes pole ise kasutanud ega taotlenud tuleb nüüd ja võtab need toetusõigused. Saab tulla ikkagi see, kes on enne taotlenud ja kes on olnud maakasutaja. See on ainult minu arusaamine tänasest määruse tekstist!

Niilo: rendileping on täna põllumehe igapäevane mure, milliseid rendisummasid võib lukku hakata panema järgmiseks perioodiks ja millised saavad olema maaomaniku sissetulekud või nad paistavad võrreldes e teisisõnu mõtlen niitmistoetust? Kui täna on see, mis otseselt mõjutab rendilepingusummat ja ka põllumees ei ole täna nii rikas, et suudab maksta enam kui maaomanik saab niitmistoetust. Küsimuse mõte on tegelikult niitmistoetuse suuruses, mis täna maaomanik lihtsal moel saab – kas ta teeb ise või annab maa kasutusse talumehele, et kui see on endiselt nii kõrge, siis nii see jääbki, et aktiivsesse kasutusse ei jõuagi?

Kevvai: esimene asi, mis määruse tekstist meelde tuleb on see, et maaomanikuna tahavad 5% sissetulekust saada toetustest, siis oled sa ka aktiivne farmer. Ja kui nüüd mõelda aktiivse tootja mõistele - annab seegi juba väikse impulsi.

Seeder: minu teada ei ole seda veel määrustega lahti kirjutatud, on vaid põhimõtted eristada aktiivset ja mitteaktiivset põllumajandustootjat, aga niitja või mitte niitja - kuidas seda vahet teha? See on defineeritud praegu läbi toetuse suuruse, mis ei ole kõige õnnestunud lahendus.

Kevvai: kui me võtame sisuliselt 150 eurot/ha, kui me võtame ca 10% maha 157st, siis jääb kusagil 140 eurot/ha ning niitmiskulu on ka ca 30 euro/ha. Optimaalne rendisumma olekski kusagil 100 eurot/ha kohta.

Seeder: peab läbi arutama, kuidas see võiks majanduslikult mõjutada. Pigem võiks tekkida selline olukord, et maaomanikud ei taha enam maid rendile anda, sest kui tal laekub rendina ei ole ta enam aktiivne. Ilmselt on tootja nüüd rohkem huvitatud ise oma maid niitmast, mitte maa rendile andmisest. Selle peab läbi rehkendama, mis see Eestile võiks kaasa tuua.

Varblane: lisatoetusest mäestiku aladele, kus mainiti ka väike saari. Paraku on meil seal muud tootlikud kitsendused?

Talvik: muud looduslikud piirangud on kehtestatud maaelu määruse II lisas. Seal on pigem kasulikud temperatuurid ja vegetatsiooni periood - need on nüüd need looduslikud piirangud. Kui üle 60% territooriumist on nende piirangutega alades, siis saab maksta seda, see on määratud üle kliimaatilise tingimuste piirangute. Maaelu määruse II lisas on kriteeriumid sees, mille järgi võib maksta toetusi.

Kevvai: nende kriteeriumide järgi oleme me kogu Eesti sisse pannud.

Särgava: kui poolele Eesti territooriumile võib maksta LFAd ja teine pool ei luba maksta, kust raha võetakse, et LFAd maksta?

Kevvai: samast maaelu ümbrikust ja lisaks veel looduslike kitsendustega alade toetuselt.

Seeder: mõlemat pidi - kas jagada sisemiselt ümber ja diferentseerida või võtta maaelu arvelt.

Nurm: kui põllumajandusorganisatsioonid möödunud nädalal said kokku ja hakkasid ühiselt tegutsema, siis kas on ka infot selle kohta, kuidas käituvad ministrid ja ametnikud selles suhtes?

Seeder: selgub üha rohkem tulevikus. Loomulikult on kontaktid olemas ja prognoosida võib ju. Peame leidma ikka parema liitlase. Bulgaarias ja Rumeenias ja Portugalis ei ole ma väga kindel, et neist saaksid meile head partnerid. Ülemäära palju liitlasi meil kindlasti ei ole.

Kevvai: joonise järgi (toetusmäär hektari kohta) jookseb joon Hispaania juurest ja kui kellelgi peaks üldse huvi olema, siis nt. Portugal, Poola, Slovakkia, Leedu, Bulgaaria, Läti. Poola huvi on toetuse suurenemine nt. 6 eurot/ ha kohta. Poola minister ütles ka otse välja, et tegemist on naeruväärse ettepanekuga.

Nurm: kuidas kogu uut poliitikat vaadata õiguslikust küljest? Peale liitumist hakkasime me lähtuma õiglasest konkurentsipoliitikast, selle läbi tundub, et Euroopa Komisjon ise lõhub

seada õigust. Kui on ühtne siseturg, peaks olema ka aus konkurents? Selletõttu tahaks mina hakata kogu protsessi vaatama selles valguses! Üks asi on liitlased, teine asi see, et tuleks üle hinnata kogu EL konkurentsipoliitika?

Seeder: jah võib küll mõelda! Võib-olla peaks tegema edaspidi väikese töögrupi, kes neid läbi aitaks mõelda. Samuti analüüsima, et mis on need argumendid - Euroopa Nõukogu enda, Euroopa Komisjoni või kellegi kolmanda-neljanda osapoolega. Arvan, et seda tasuks siiski kaaluda ja tõepoolest ühel hetkel Eesti riigil pöörduda kohtusse hoopis!

Niilo: täiesti toetav idee. Et otsida nende 5-6 hulgast toetajaid ja kui need saada ning ülejäänud vastu saada, on ka mõttetu missioon.

Kevvai: tekib raske küsimus, sest seaduse eelnõud on üsna raske kohtusse kaevata. Me saame ainult vaidlustada.

Seeder: meil on ka praegu erinevad otsetoetuste tasemed. Otsetoetused, mis on fikseeritud pika aja peale ning kinnised avatud konkurentsile. See ei ole võrdne konkurents ja tase ning kehtib ka praegu. Sellega saaks survestada, aga selle peab enne põhjalikult läbi kaaluma. Selleks peaks olema meil laiem kandepind, sest Põllumajandusministeerium ei saa kedagi kohtusse kaevata. Seda saab teha vaid Eesti Vabariik, kuhu peaks olema kaasatud ka lisaks Välis- ja Justiitsministeerium! Arvan, et me jõuame selleni ja me tõsiselt tegeleme sellega. Saame ka viidata sellele, et tootjad ei ole rahul ning läbi selle võiks hoopis minna kohtusse! See võib isegi parem olla, kui tootjad ise astuvad selle sammu. Selge, et toetustasemete ühtlustamine on õige ja Komisjon ise on öelnud ka, et eesmärk on jõuda vähemalt 90% tasemele. Nüüd tahakski teada, mis on kandvad argumendid ja küsimus on kuidas ümber jagada?

Ühesõnaga loeme selle esimeseks lugemiseks. Kõigil on materjalid käes. Edasi on vaja arvutada, mida see tegelikult meile tähendab ja kindlasti saame veel kokku siis, kui on rohkem analüüsi tehtud, et seeläbi kujundada oma seisukohti ja arvamusi.

2. Erimärgistatud diislikütus - ülevaate andis põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik

Nurm: kas riigiabi ei saa anda sellepärast, et see hakkab moonutama konkurentsi?

Talvik: Just. Riigiabi seisukohast leitakse, et kõik põllumehed peaksid saama ühel määral hüvitist.

Seeder: Konkurentsi teema on lõputu vaidlus. Konkurentsi moonutavad ka erinevad maksusüsteemid liikmesriikides ehk, kui maa on maksustatud erinevalt. Erimärgistatud kütuse teema on ka ebavõrdse konkurentsivõime teema. Siit me näeme, kui suured on käärid liikmesriikide vahel. Praegu on erimärgistatud kütusega põllumeeste jaoks seis selline, et selle aasta vahetusega ei muutu midagi, kuna me ei ole tehniliselt valmis, eelkõige Rahandusministeerium. Ka õiguslikult ei ole seda võimalik teha. Hetkel tundub, et ka nähtavas tulevikus jääb nii nagu on. Kui diferentseerida võimalik ei ole, siis sektor sellega vaevalt nõustub, et kõigil on ühesugune erimärgistatud kütuse kompensatsiooni suurus, kõigi nende erisuste juures. Sõltumata, kas on tegemist katmik alaga, köögiviljaga või tegemist lihtsalt niitmise. See, et kompensatsiooni arvestamine hektari kohta on kõigil ühesugune, ei ole ka õige lähenemine. Aga kui komisjon on seisukohal, et diferentseerida ei tohi, et see oleks

justkui tootmisega kokkusidumine toetuse puhul, mis on vastuolus lahtisidumise ideoloogiaga, siis meil seda võibolla ei õnnestugi rakendada.

Olukord, kus väga täpselt küsitakse andmeid erimärgistatud kütuse ostmisel, on kummaline, kuna laias laastus umbes pool kasutajatest on teada või on nn välja selgitatud. Ülejäänud pool on teadmata, kes ja kuidas ja mismoodi kütust kasutas.

Nurm: Aga kui sektor suudab omavahel kokkuleppida, et oleme uue süsteemiga nõus, kas kiipkaardi süsteem oleks siis võimalik?

Seeder: See on tehniline küsimus. See võtab mingil hetkel muidugi siis päris palju aega. See ei tähenda siis mitte ainult Maksuameti valmisolekut, vaid sellega peavad siis kõik valimis olema, ka bensiinimüüjad ja tanklad. Sellise tehnilise ettevalmistusega on mõtet siis alustada, kui on olemas põhimõtteline hoiak. Seda peaks siis sektoriga uuesti arutama ning kui ollakse uue lähenemisega nõus, et kõigil oleks ühtmood, sõltumata sellest millega tegeletakse, siis oleme valmis uuesti tehniliste asjade juurde tulema. Organisatsioonid peaksid nüüd enda sees selle olukorra teadvustama.

Põllumeestele jääb kehtima praegune kord nii nagu on, kus soodustus ei suurene ega vähene ja vaatame, mis Rahandusministeerium olukorraga edasi teeb. Halb asi on see, et metsal ja põllul on nüüd erinev lähenemine. Keskkonnaministriga on korra rääkitud sellel teemal, kui pole teada, mis sellest edasi saab.

Varblane: meil ei jää ka muud üle, kui seda vestlust keskkonnaministrile meelde tuletada enne valitsuse istungit.

Seeder: Aitäh

(allkirjastatud digitaalselt)
Helir-Valdor Seeder
Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)
Ragni Raiste
Protokollija